

Wij kijken altijd verder
Wij maken complexe zaken begrijpelijk

Relatiemiddag OR 2017
Advanced Retirement Management (ARM)

Pensioen Perspectief

Partners

De positie van Pensioen Perspectief (PP)

- Geen pensioenfonds, PPI of verzekeraar heeft belangen in PP en vice versa
- Beloning is onafhankelijk van keuzes door klant
- PP werkt uitsluitend op declaratie basis
- PP treedt niet op als intermediair
- Adviseur OR-en en werkgevers

Corry van Herpen / Jaap Harmsen

Verhoging slaat gat in pensioen

De snelle verhoging van de pensioenleeftijd naar 67 jaar slaat een fors gat in de pensioenen. Dat wordt nog erger, wanneer op 1 januari 2018 de pensioenleeftijd naar 68 jaar gaat.

Peet Vogels
Rotterdam

Voorals mensen met zware beroepen betalen de rekening, stelt Jaap Harmse, directeur van adviesbureau Pensioen Perspectief. De gemiddelde leeftijd waarop mensen stoppen met werken, ligt al jaren op 64, maar de officiële pensioenleeftijd stijgt snel.

ger ouderdomspensioen – dan eerder kan ingaan – worden gepromoot. Zeker nu steeds meer partners zelf een pensioen opbouwen, is een partnerspensioen vaak niet meer nodig, meent Harmse. „De hoog-laaguitkering moet ook meer ingezet worden. Dan krijg je de eerste jaren een hogere uitkering en de latere jaren een lagere. Zo kun je de tijd overbruggen tussen je pensioen en de AOW-leeftijd.“

Een deel van die voorstellen is al praktijk. Zo is bij pensioenfondsen PMT, waar onder andere loodgieters en fietsenmakers bij zijn aangesloten, het deeltijds pensioen populair. „Ruim 20 procent erop uitga-

pensoenen een deeltijds pensioen. Het vroegpensioen duikt juist in populariteit. „Veel van onze deelnemers hebben maar een klein pensioen. Die kunnen het zich financieel niet veroorloven eerder te stoppen met werken, hoe graag ze dat ook willen. Deeltijds pensioen is dan een uitkomst“, verklaart de woordvoerder.

Extra vermogen

Bij het ABP daalt het aantal vroegpensioenen al een aantal jaren fors. Toch ging in 2016 nog 45 procent van de mensen met vroegpensioen. „Bij ons zitten minder mensen met

Inhoud

- 1. Pensioenleeftijd
- 2. Pensioen flexibiliteit
- 3. Advanced Retirement Management (ARM)
- 4. Vragen?

1. Pensioenleeftijd

► **Zware beroepen halen pensioenleeftijd niet**

Verhoging slaat gat in pensioen

De snelle verhoging van de pensioenleeftijd naar 67 jaar slaat een fors gat in de pensioenen. Dat wordt nog erger, wanneer op 1 januari 2018 de pensioenleeftijd naar 68 jaar gaat.

Peet Vogels
Rotterdam

Voorals men met zware beroepen betalen de rekening, stelt Jaap Harmsen, directeur van adviesbureau Pensioen Perspectief. De gemiddelde leeftijd waarop mensen stoppen met werken, ligt al jaren op 64, maar de officiële pensioenleeftijd stijgt snel.

ger ouderdomspensioen – dat dan eerder kan ingaan – worden gepromoot. Zeker nu steeds meer partners zelf een pensioen opbouwen, is een partnerpensioen vaak niet meer nodig, meent Harmsen.

„De hoog-laaguitkering moet ook meer ingezet worden. Dan krijg je de eerste jaren een hogere uitkering en de latere jaren een lagere. Zo kun je de tijd overbruggen tussen je pensioen en de AOW-leeftijd.”

Een deel van die voorstellen is al praktijk. Zo is bij pensioenfonds PMT, waar onder andere loodgieters en fietsmakers bij zijn aangesloten, het deeltijdpensioen populair. Ruim 30 procent erbij ver-

pensioenen een deeltijdpensioen. Het vroegpensioen duikt juist in populariteit. „Veel van onze deelnemers hebben maar een klein financieel niet veroorloven eerder te stoppen met werken, hoe graag ze dat ook willen. Deeltijdpensioen is dan een uitkomst”, verklaart de woordvoerder.

Extra vermogen

Bij het ABP daalt het aantal vroegpensioenen al een aantal jaren fors. Toch ging in 2016 nog 45 procent van de mensen met vroegpensioen. „Bij ons zitten minder mensen met zware beroepen”, verklaart de woordvoerder.

Stijging AOW- en pensioenrichtleeftijd

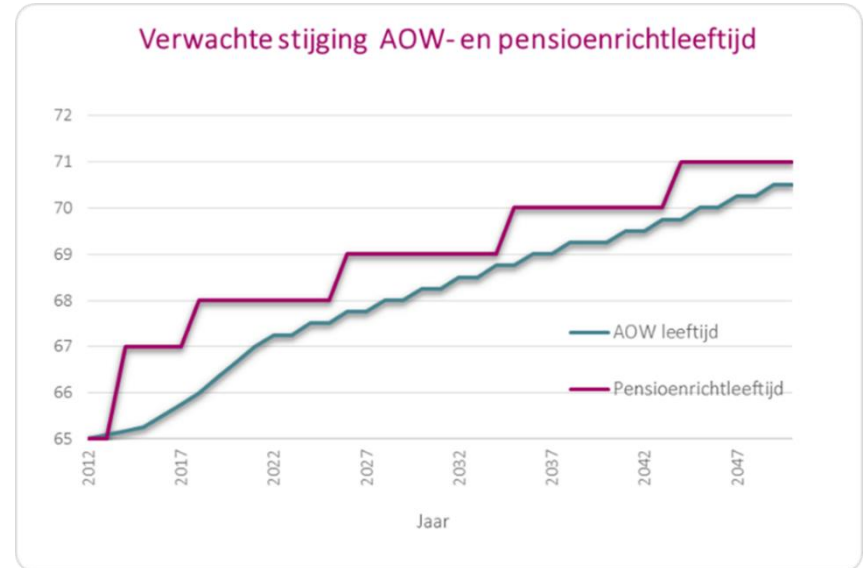

AOW- en pensioenrichtleeftijd zijn nooit meer gelijk

Pensioenontslagbeding

Wanneer eindigt de arbeidsovereenkomst?

- 65^e jaar (**fout**)
- AOW-leeftijd (65+)
- pensioenleeftijd (67, 68,?)

Pensioenleeftijd

Pensioen opgebouwd tot 2014 behoudt vaak ingang op 65^e jaar

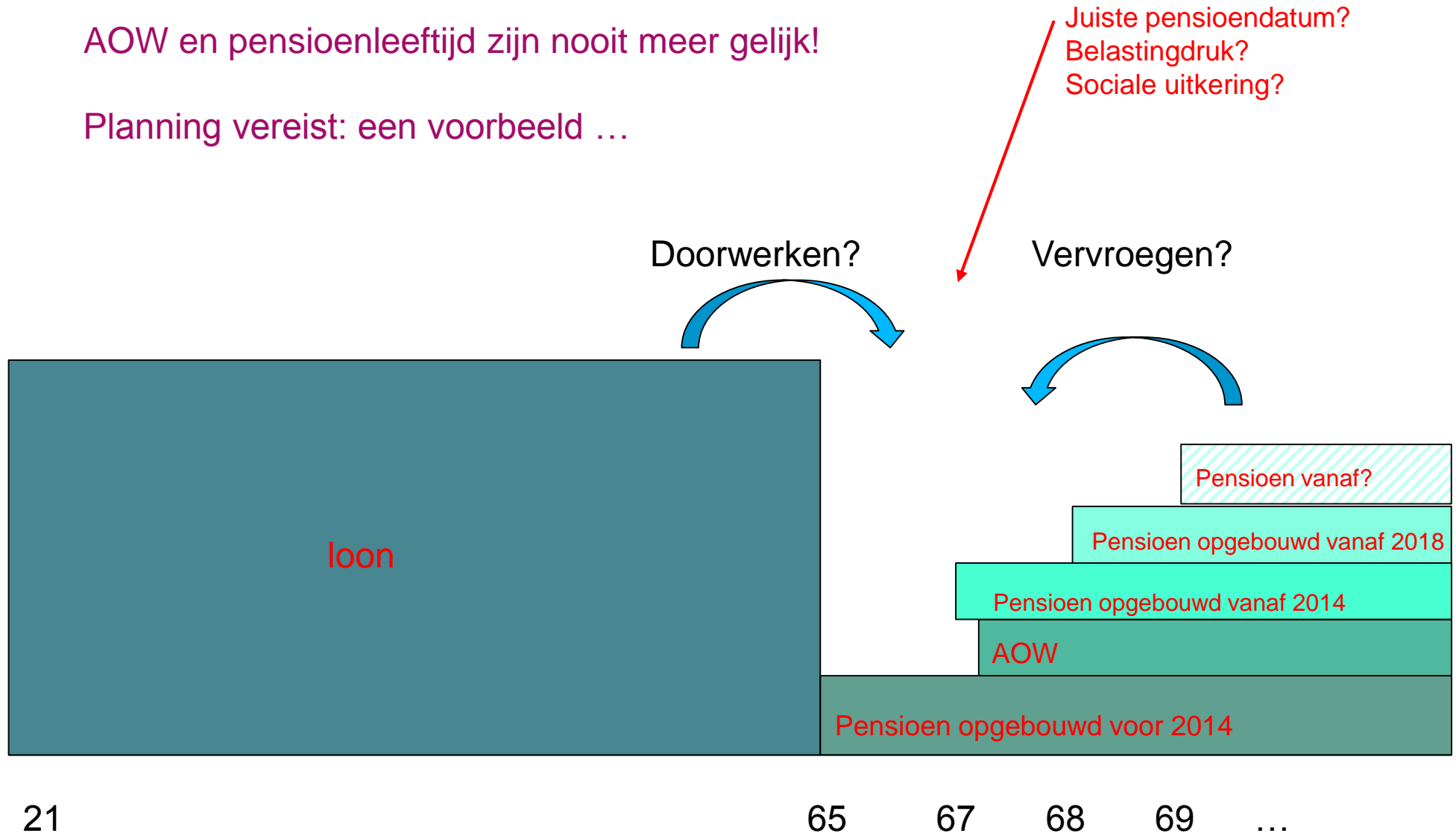
- is uitstel van 65^e jaar tot AOW- of pensioenleeftijd geregeld?
- Impact Wetsvoorstel waardeoverdracht klein pensioen
- samenloop met WW-uitkering?
- toch eerder met pensioen?

2. Pensioen flexibiliteit

AOW en pensioenleeftijd zijn nooit meer gelijk!

Planning vereist: een voorbeeld ...

Behoefte naar flexibel pensioen stijgt

Flexibele AOW doet recht aan verschillen in werkplezier

SAMENLEVING
Marco Visser – 17.02.19 mei 2017

Wetsvoorstel helaas gesneuveld...

▲ De tieners en twintigers die nu gemiddeld 17 uur per week naar de baas gaan, geven aan te willen stoppen met werken als ze 55 jaar zijn. © ThinkStock

De meeste jongeren willen met pensioen als ze 55 jaar zijn. Ze denken hun huidige werk sowieso niet langer vol te houden dan tot 56 jaar.

Tabel 1: Feitelijk gebruik beschikbare keuzemogelijkheden

Ingangsjaar OP	Vervroeg- en OP	Uitstellen OP	Deeltijd-pensioen	Hoog-laagconstructie
2009	1,7	0,0	0,0	10,4
2010	5,0	0,3	0,2	11,2
2011	6,5	0,2	0,5	9,9
2012	12,4	0,3	2,2	12,9
2013	16,5	0,5	3,5	16,9
2014	36,1	0,5	4,8	35,7
2015	30,3	0,4	4,2	35,1

OP = Ouderdomspensioen. Cijfers zijn percentages.

3. Advanced Retirement Management (ARM)

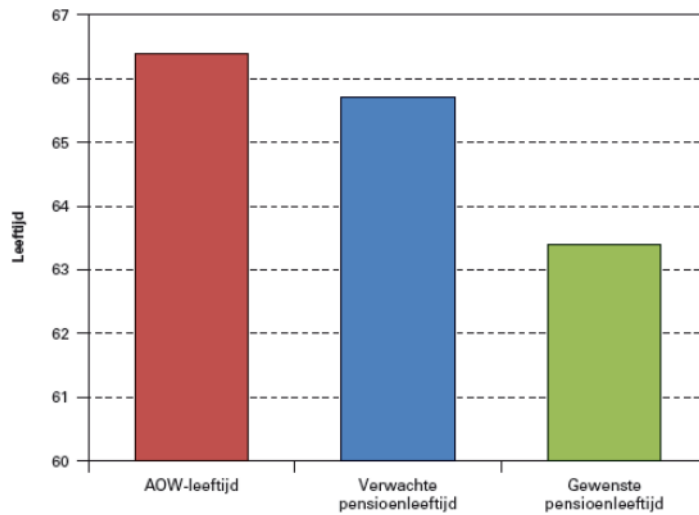

ARM vervroegde pensionering

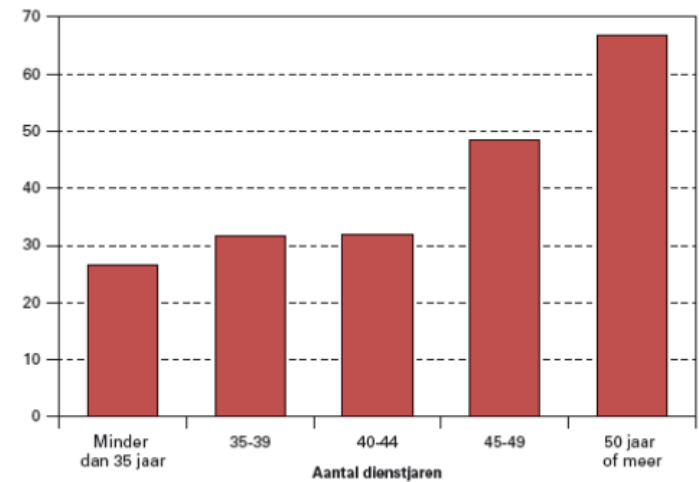

Oudere werknemers:

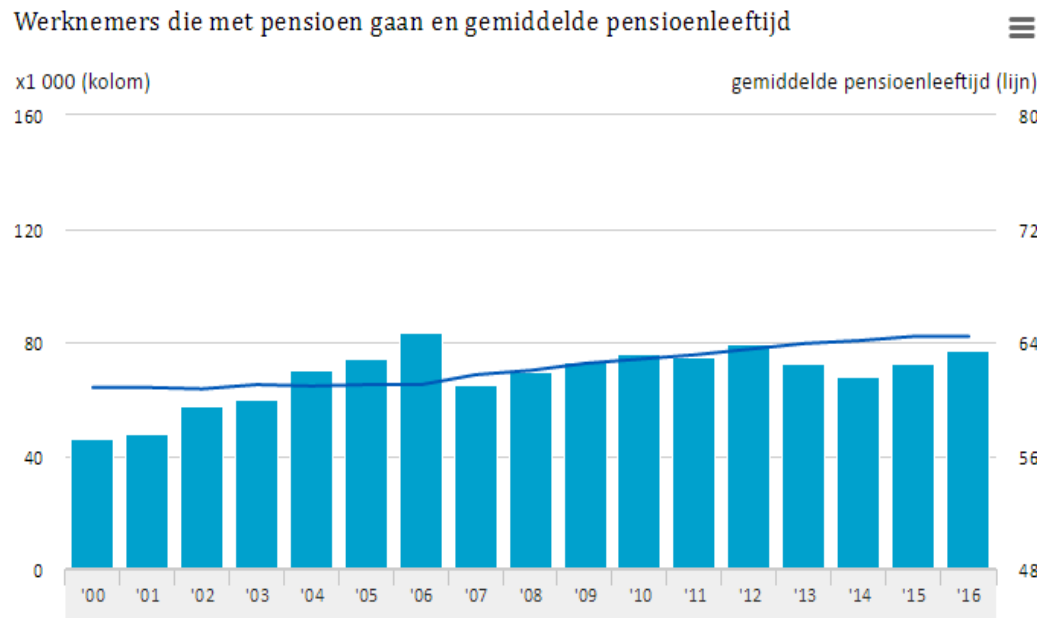
AOW leeftijd, verwachte en **gewenste** pensioenleeftijd

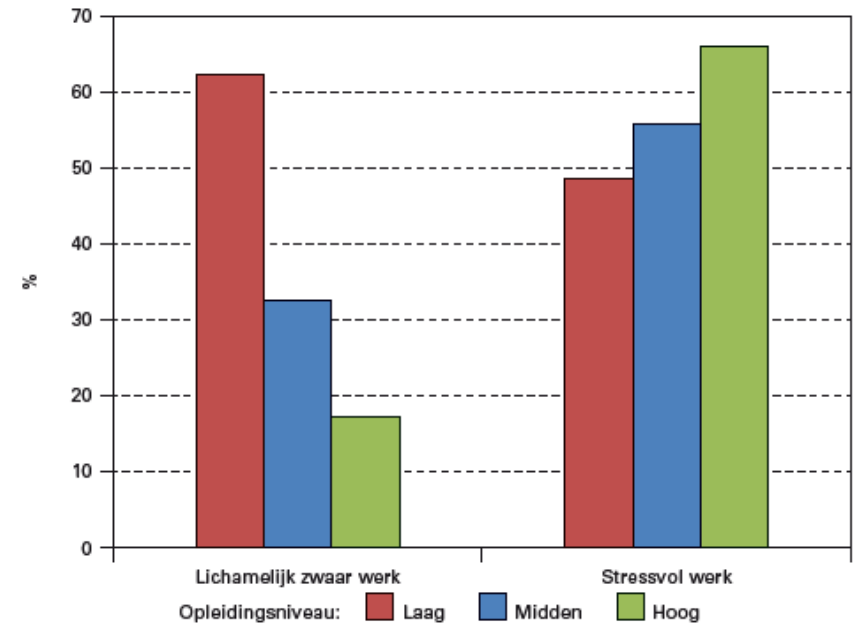
Wie is erg **boos** over verhoging pensioenleeftijd?

ARM vervroegde pensionering

Figuur 2. Percentage werknemers van 60 jaar en ouder dat het werk als lichamelijk zwaar of stressvol ervaart naar opleidingsniveau*, 2015

ARM pensioenregeling

Pensioenregeling inzetten voor ARM

- A Vervroegde pensionering (flexibele pensioendatum)
- B Deeltijd pensioen
- C Uitruil
- D Demotie
- E Hoog-laag constructie
- F Combinaties van A t/m E

ARM resultaten vervroegde pensionering

Maatmens: 1

Leeftijd: 60 plus

Jaarloon: 52K

Pensioenpremie: 14K

Heeft al veel pensioen opgebouwd!

Maatmens: 2

Leeftijd: 30 min

Jaarloon: 32K

Pensioenpremie: 2K

Wil graag aan het werk

ARM resultaten vervroegde pensionering

ARM TM	In – en uitstroom varianten		
	Volledig uit dienst	Volledig uit dienst	Van 100 % fulltime naar 50 % parttime
Uitstroom	2 x 60 ⁺	1 x 60 ⁺	2 x 60 ⁺
Besparing loonkosten	€ 140K	€ 70K	€ 70K
Instroom fulltime	1 x 30 ⁻	1 x 30 ⁻	1 x 30 ⁻
Nieuwe loonkosten	€ 40K	€ 40K	€ 40K
Besparing per jaar	€ 100K	€ 30K	€ 30K

Tip: Inventariseer omvang én ingangsdatum van het al opgebouwde pensioen

ARM uitruil

Ingang	65 jaar	67 jaar
Ouderdomspensioen + partnerpensioen		10.000
Ouderdomspensioen		11.500
Ouderdomspensioen	10.000	

de Rechtspraak
Uw situatieHoe werkt het rechtUitspraken en nieuwsRegistersOrganisatie en contact
[Login Mijn Rechtspraak](#)

ECLI:NL:GHDHA:2016:2141

Instantie Gerechtshof Den Haag
Datum uitspraak 26-07-2016
Datum publicatie 26-07-2016
Zaaknummer 200.121.274/01 en 200.130.512/01

- Handtekening vervalst?
 - Weduwe alsnog recht op partnerpensioen!
- Tip:** handtekening legaliseren

ARM Demotie

Praktijk parttime werken

- Blijkt zeer belangrijke factor om (hoge) pensioenleeftijd te “halen”
- Leidt tot lagere pensioenopbouw

Demotie

- Op latere leeftijd lager gekwalificeerde functie
- Op latere leeftijd minder werken

Fiscale voorwaarden (Uitvoeringbesluit LB, art. 10B)

- Maximaal 10 jaar voor pensioenrichtleeftijd
- Deeltijd is ten minste 50 % van voltijdfunctie

Resultaat

- pensioenopbouw mag worden voortgezet o.b.v. “oude” salaris

ARM vereenvoudigd voorbeeld demotie

pensioenleeftijd	68		68		68	
leeftijd	60		62		65	
dienstverband	100%	80%	100%	70%	100%	50%
loon	€ 50.000	€ 40.000	€ 50.000	€ 35.000	€ 50.000	€ 25.000
AOW franchise	€ 13.123	€ 10.498	€ 13.123	€ 10.498	€ 13.123	€ 10.498
Pensioenpremie	€ 9.736	€ 7.789	€ 9.736	€ 6.469	€ 11.211	€ 4.409
Bereikbaar OP	€ 5.532	€ 4.425	€ 4.149	€ 2.756	€ 2.074	€ 816
Extra OP bij demotie		€ 1.106		€ 1.392		€ 1.259
Investering demotie		€ 1.947		€ 3.267		€ 6.802
Lager loon		€ 10.000		€ 15.000		€ 25.000
Besparing per saldo		€ 8.053		€ 11.733		€ 18.198

ARM Hoog-laag constructie

Voorbeeld bij overbrugging tót AOW:

- Loon voor pensionering € 50.000
- Oud pensioen gaat in op 65^e jaar, AOW op 66^e jaar

	Periode	
	65 tot 66	66 en verder
Standaard		
AOW *		19.684
Pensioen	21.000	21.000
Totaal	21.000	40.684
Hoog Laag		
AOW		19.684
Pensioen hoog	39.530	
Pensioen laag		19.846
Totaal	39.530	39.530

* Volledige AOW alleen zodra beide partners de AOW-gerechtigde leeftijd hebben bereikt

ARM langer doorwerken ...

DOORWERKGEVER
oplossingen voor langer doorwerken

Kwart bedrijven wil AOW'ers houden

door Martijn Klerks

AMSTERDAM • Het aantal bedrijven dat werknemers na hun pensioen in dienst wil houden zal de komende jaren toenemen. Dat verwacht hr-expert Hans van der Spek van adviesbureau Berenschot. Het aantal mensen dat na de AOW-leeftijd blijft door-

onderzoek onder meer dan duizend afdelingen personeelszaken. De resultaten van de enquête die is uitgevoerd in opdracht van Berenschot en salarisstrookverwerker ADP, worden vanochtend gepubliceerd. De bedrijven die geen afscheid willen nemen van een of meer gepensioneerden zouden niet weten waar

Ouderen werden vaker gekoesterd nadat ze de AOW-gerechtigde leeftijd hebben bereikt. hun evenknieën van vijf jaar geleden. „De huidige oudere werknemers kundig en vitaal en als middelen in het leven. Werkgevers zullen het graag vinden als zij blijven.” In de vervoers- (43%), gezondheids- (34%) en informatie- (30%) zijn meer bedrijven die mensen na de AOW-leeftijd

Steeds meer ouderen willen helemaal niet met pensioen

Arbeid & Economie Ouderen

65-Plusers gaan na hun pensioen steeds vaker toch weer werken. Steeds meer ouderen doen dat uit noodzaak. Werkgevers staan niet zonder meer te trappelen en stellen strikte voorwaarden aan gepensioneerde werknemers.

TNO innovation for life EN CONTACT

AANDACHTSGEBIEDEN SAMENWERKEN OVER TNO CAREER TNOTIME

» NIEUWS

- + MISSIE EN STRATEGIE
- + ORGANISATIE
- + TNO EN MAATSCHAPPIJ
- » NIEUWS
- » AGENDA
- + DOSSIERS IN HET NIEUWS
- + MEER OVER ONS WERK
- + CONTACT

DR. ROMY STEENBEEK
Locatie Lelidam - Schipholweg
088 866 52 07

E-MAIL

MEDIAVRAGEN?

NIEUWS

DOORWERKEN NA DE AOW-GERECHTIGDE LEEFTIJD NEEMT TOE

18 MEI 2017

Na het bereiken van de AOW-gerechtigde leeftijd werken steeds meer mensen door als werknemer of zelfstandige. Dit roept verschillende vragen op: Wie werken er door en waarom? Hoe denken werkgevers over AOW-gerechtigden die doorwerken? Is er sprake van verdringing van jongeren door AOW-gerechtigden die doorwerken? TNO en ROA hebben tussen 2015-2017 deze vragen onderzocht met subsidie van Instituut Gak, Netspar en het Ministerie van SZW.

Nederlanders werken steeds vaker door tot de AOW-gerechtigde leeftijd, of zelfs tot daarna. Deze beweging wordt vanuit de overheid gestimuleerd. Bijvoorbeeld door de afschaffing van prepensioenregelingen en de verhoging van de AOW-gerechtigde leeftijd. Maar ook door de implementatie van de Wet Werk en Zekerheid, die als doel heeft om te zorgen dat werkgevers makkelijker pensioengerechtigden in dienst nemen of houden. Ook streeft de overheid ernaar om de overgang van werk naar

Wij gebruiken anonieme cookies om het gebruik van onze site te verbeteren.

0,605 0,599	1,184 1,1237	US \$ 1.251,67 US \$ 1.260,40	US \$ 54,15 US \$ 53,87
----------------	-----------------	----------------------------------	----------------------------

Gepensioneerd, maar geraniums zijn nog niet in zicht

WERKEN NA JE PENSIOEN
Steeds meer 65-plussers moeten noodgedwongen bijkussen om hun inkomen aan te vullen.

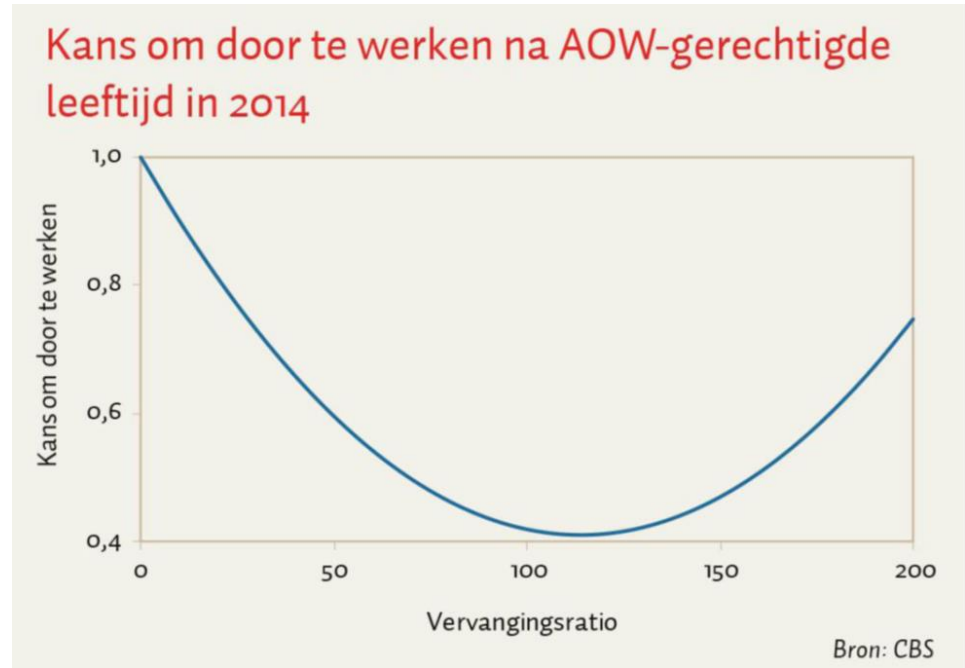
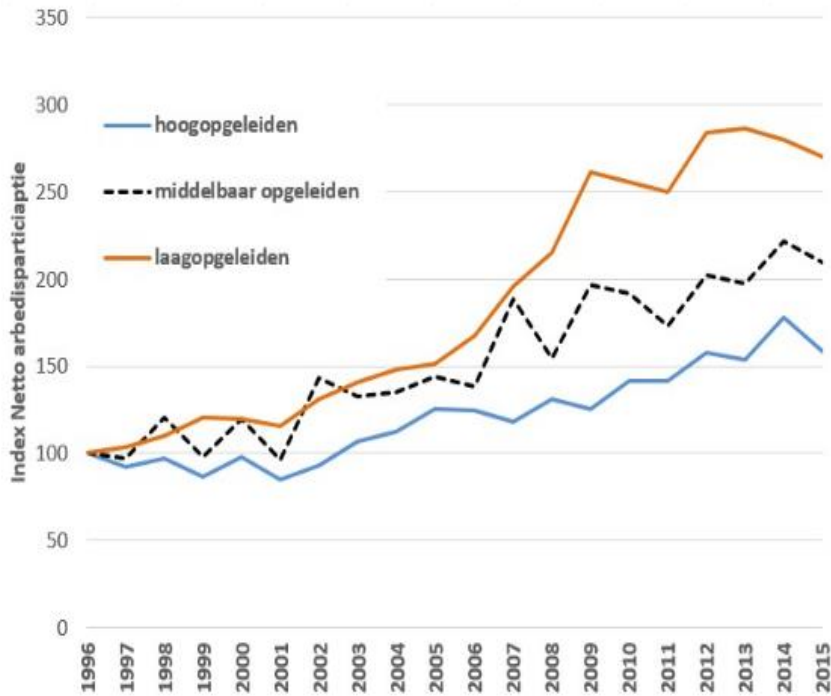
Jeannine Julen
REDACTIE ECONOMIE

Bij het uitzendbureau 65-plus kloppen ze steeds vaker aan; gepensioneerden die op zoek zijn naar een baan omdat ze amper kunnen rondkomen. "Voorheen kwamen vooral

groeï is er nog niet uit. Opvallend genoeg suggereren cijfers van de laatste twintig jaar dat die groei hier harder gaat dan in de Verenigde Staten die berucht zijn om hun werkende ouderen. Toch zul je in Nederland niet snel Amerikaanse toestanden zien, zegt Fouarge. Dus hier geen rimpelige tachtigjarigen die met kromme rug en trillende handen hamburgers staan te bakken in een fastfoodrestaurant, omdat ze niet rond kunnen komen van zo'n 8500 dollar per jaar. Maar, benadrukt Fouarge, "ook al is de groep klein, als er een tweedeling ontstaat tussen de werkende en niet-werkende gepensioneerden, dan is dat maatschappelijk onwenselijk".

ARM langer doorwerken ...

Doorwerken bij zowel lange als hoge vervangingsratio

ARM langer doorwerken

Stand van zaken:

- 180.000 mensen werken naast hun pensioen;
- 30 % zou onvrijwillig met pensioen gaan;
- Arbeidsparticipatie AOW'ers gestegen van
- 6 % in 2003 tot 12 % in 2015;
- Beroepsgroep die het meeste doorwerkt... beeldend kunstenaars.

Tabel 3.1 Beroepen met meer dan 5 procent aandeel AOW-gerechtigden, gemiddeld over 2013/2014

Beroepsgroepen	Aantal ¹⁾ (en %)	Groei aantal werkenden 1996-2014 (%)	GON (jaren)	Zelfstan- digen (%)
Beeldend kunstenaars	16.500 (12%)	2,2	8	96
Chauffeurs auto's, taxi's en bestelwagens	58.000 (11%)	0,9	5	15
Buschauffeurs en tram- bestuurders	23.000 (10%)	0,2	5	1
Land- en bosbouwers	27.500 (10%)	-5,2	5	72
Overheidsbestuurders	26.500 (8%)	3,7	9	13
Veetelers	52.500 (7%)	-0,4	5	83
Beveiligingspersoneel	61.000 (6%)	1,9	6	6
Boekhouders	93.500 (6%)	-5,1	7	23
Algemeen directeuren	69.500 (6%)	0,4	8	47
Vuilnisophalers en dagbladenbezorgers	82.000 (5%)	3,6	3	16
Fotografen en interieurontwerpers	24.500 (5%)	2,3	7	63
Auteurs en taalkundigen	34.500 (5%)	2,2	9	69
Architecten	37.000 (5%)	1,6	10	39
Medewerkers drukkerij en kunstnijverheid	33.000 (5%)	-6,4	5	30
Gemiddeld (alle beroepen)	122.500 (2%)	1,0	7	16

ARM opties bij langer doorwerken

DOORWERKGEVER
oplossingen voor langer doorwerken

ARM optie doorwerkgever

Essentie

- Werkgever wordt Opdrachtgever
- Werknemer wordt Doorwerker
- Doorwerker en Doorwerkgever > fictieve dienstbetrekking (opting-in).
 - > alleen fiscaal dienstverband (Ovk van opdracht)
 - > Wet werken na AOW n.v.t.

Voordelen voor werkgever/opdrachtgever o.a.

- Geen werkgeverspremies (geen pensioenpremie bij doorwerken vanaf AOW-leeftijd)
- Geen keten bepaling
- Geen opzegtermijn
- Geen loondoorbetalingsplicht bij ziekte
- Korting ingeval samenwerking met Pensioen Perspectief

ARM optie doorwerkgever

Resultaat met “doorwerkers” ...

Ervaren

Overdracht van kennis en kunde

Gemotiveerd

Willen werken

Trouw

Geen carrière ambitie

Flexibel

Geen vast contract met werkgever

Voordelig

Lagere premieafdracht + geen pensioenpremie

De praktijk

- *Afmaken van projecten na pensionering*
- *Kennisoverdracht aan nieuwe werknemers*
- *Inzet bij Piek & Ziek*
- *Ruim 1.000 Doorwerkers*

ARM Checklist doorwerken na pensioen

CHECKLIST DOORWERKEN NA PENSIOEN		
	Doorwerkregeling Doorwerkgever	Wet werken na AOW
Direct doorwerken na AOW	Direct doorwerken is mogelijk na pensioenontslag. ☒	Werkgever kan niet worden verplicht. ☒
Geen pensioenpremie afdragen	Klopt. De doorwerker staat niet op uw loonlijst. ☒	Werkgever is niet verplicht. ☐
Geen periode en keten	Klopt. Optimale flexibiliteit. ☒	Maximaal 6 tijdelijke overeenkomsten, hierna geldt een overeenkomst voor onbepaalde tijd. ☐
Stopzetten van de werkzaamheden	Dit is in principe ieder moment mogelijk. ☒	De normale regels voor opzegging of ontbinding van de arbeidsovereenkomst gelden voor de AOW-gerechtigde werknemer. ☐
Geen cao-loon van toepassing	Het is mogelijk een andere vergoeding overeen te komen. ☒	AOW-gerechtigden hebben minimaal recht op het minimumloon en vakantiebijslag. Daarbij geldt: gelijk werk is gelijk loon. ☐
Geen loondoorbetalingsplicht bij ziekte	Klopt. Doorwerkgever betaalt de doorwerker maximaal 6 weken door. ☒	Eigen risico op loondoorbetaling op basis van contract of gemiddelde uren tot max. 13 weken. ☐
Geen re-integratie verplichting	Klopt. ☒	Verplichting van max. 13 weken voor functies binnen de eigen onderneming. ☐
Doorwerken met vroeggepensioneerden	U kunt doorwerken met vroeggepensioneerden. ☒	Nee, een werknemer moet AOW-gerechtigd zijn. ☐
Geen first-out bepaling	Klopt. Mits de doorwerker een contract heeft korter dan 26 weken. ☒	Bij bedrijfseconomisch ontslag zal de AOW-gerechtigde medewerker als eerste in aanmerking komen voor ontslag (first-out bepaling). ☐

Checklist na afloop verkrijgbaar

Vanaf € 465,-- per dagdeel
(ca. 4 werknemers)

ARM pensioengesprekken

BASIS: Benodigde informatie

- Werknemersdata
- Actuele pensioenregeling
- Opgebouwde pensioenen (incl. vorige werkgevers)
- (beperkt) Uitstellen, vervroegen, bruto, netto...

OPTIE: Actuariële herrekening

impact op pensioenuitkering van ...

- Uitstellen
- Vervroegen
- Variabilisering
- Deeltijdpensionering
- Demotie

Communicatie

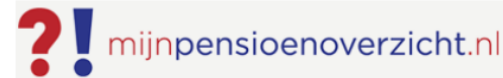
- Individuele werknemersgesprekken

Eerder stoppen?

- Afstemming pensioenuitvoerders

Doorwerken?

- Overeenkomst met Doorwerkgever
- (deels) Uitstel van pensioen?

Pensioen Perspectief
Consultants voor actuariële, civiel- en fiscaalrechtelijke pensioenvraagstukken

Pensioen Perspectief

- De Horsterkamp 12
- Postbus 91
- 7250 AB Vorden
- Tel: (0575) 55 30 50
- Barbara Strozziilaan101
- Postbus 7922
- 1008 AC Amsterdam
- Tel: (020) 24 02 93

www.pensioenperspectief.nl

